

فصل تحقیقات و پژوهش در زمینه ترویج

منبع: ANNUAL Research Work program. Pakhivias Agricultural center.
Kathmandu, Nepal(1992 _ 1993), "Summary"

مترجم: حسن جورابلو و ... قنبری

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

شرح برنامه:

کشاورزی نیال را تشکیل می‌دهند. از منافع توسعه کشاورزی مستثنی شده باشد. همچنین، به نظر می‌رسد، علیرغم این که، زنان ۴۹ درصد از کل جمعیت کشور نیال را تشکیل می‌دهند و نیز، مسؤل ۷۰ درصد از کل کارهای کشاورزی هستند با این وجود مروجین، توجه ناچیزی به آنها نموده‌اند. این روند دل‌سردکننده توسعه و توزیع منافع کشاورزی در نیال، به عوامل بسیاری نسبت داده می‌شود، که از میان آنها، تکنولوژیهای (فن‌آوریهای) نامناسب کشاورزی و نیز، روشها و رهیافتهای غیر مؤثر ترویج، از مهمترین آنها بشمار می‌روند. گفته می‌شود ترویج کشاورزی، برخلاف سنی در به‌کارگیری روشهای گوناگون ترویج در حداقل ۲ دهه اخیر، تأثیرات مورد انتظار را در توسعه کشاورزی نداشته است.

این که چگونه می‌توان تکنولوژیها را به بهترین شیوه مؤثر و مناسب به طبقات گوناگون کشاورزان منتقل کرد، به طور فزاینده‌ای به عنوان یک مشکل و

نقش ترویج کشاورزی، تأمین اطلاعات، دانش و معلومات و در بهره‌ای موارد، ارائه خدمات به کشاورزان است به گونه‌ای که به سهولت قابل فهم و به آسانی قابل بهره‌برداری باشد. به نظر می‌رسد که چنین اطلاعاتی، کشاورزان را قادر به ارتقای سطح بهره‌وری و در نتیجه افزایش درآمد زراعی خود می‌کند. به علاوه، تصور می‌شود که ترویج کشاورزی، در فرآیند توسعه کشاورزی نقش مهمی ایفا می‌کند. طی سال ۱۹۹۰ میلادی، مجموع تولید کشاورزی در کشور نیال تنها حدود ۹۵ درصد افزایش یافت، که در واقع کمتر از نیازهای این کشور است. به رغم این که، میزان رشد در طرحهای توسعه ملی از اولویت برخوردار است، لیکن، در بخش کشاورزی بسیار کند و ناچیز بوده است. به علاوه چنین تصور می‌شود که منافع حاصل از رشد مذکور، به علو عادلاته بین تمامی طبقات کشاورزان توزیع نمی‌شود. بخصوص به نظر می‌رسد، کشاورزان محروم که نزدیک به ۶۰ درصد از کل جوامع

معضل در بین تمامی عاملین توسعه مشاهده می‌شود. در سالهای ۸۹ - ۱۹۸۸، وزارت کشاورزی، یک رهیافت گروهی محصولات را در ترویج کشاورزی ایجاد نمود. منظور از این رهیافت، توزیع متوازن و هماهنگ در زمینه خدمات ترویجی، جهت کلیه طبقات کشاورزان بود. از سال ۸۹ - ۱۹۸۸، پاره‌ای معضلات در اجرای رهیافت گروهی محصولات بوجود آمد، بنحوی که، موجبات محدودیت تأثیرات ترویج گروهی را فراهم آورد. برخی از این معضلات اساسی به شرح ذیل می‌باشند:

کارگاههای ملی تحقیقات ترویج، که در سالهای ۹۱ - ۱۹۹۰ در برخی مراکز کشاورزی برگزار شد، نشان‌دهنده این است که هر چند رهیافت گروهی محصولات در تمامی مناطق و نواحی کشور نهال به اجرا در آمده است، لیکن، فاقد اطلاعات و معلومات در خصوص میزان تأثیرات آن می‌باشد. برخی مطالعات در زمینه اجرا و تأثیرات این رهیافت، در قالبهای مختلف جغرافیایی و دسترسی به منابع صورت گرفته است. معضلات وابسته به این رهیافت ترویج نظیر فقدان رهنمودهای عملیاتی صریح در خصوص روشهای تشکیل گروهها، رهنمودهای نامناسب، کمبود آگاهی و ابتکار کشاورزان در تشکیل گروهها، نبود حمایتی متعاقب جهت گروهها و کمبود اطلاعات و معلومات در بسیج فعالیتهای گروهی، موجب سطحی شدن فعالیتهای مذکور (مطالعات فوق) شدند.

نتایج حاصل از یافته‌های سال اول تحقیقات

مربوط به این رهیافت گروهی، نمایانگر معضلات مشابه بودند. با این وجود تاکنون روشهایی جهت کاهش این مناطق محدود، شناسایی نشده است.

بسیاری از روشهای مختلف ترویجی (نظیر نمایشهای نتیجه، سفرهای توریستی کشاورزان، رقابتها و مسابقات، نمایشگاهها، روزهای کشاورزی دوره‌های آموزشی و غیره) در سر تا سر کشور نهال مورد استفاده قرار می‌گیرند. با این وجود، هنوز اطلاعات ناچیزی در این باره که کدامیک از روشهای ترویج در یک دامنه وسیع از موقعیتهای محلی، شرایط اجتماعی - اقتصادی، جنسیت، گروههای قومی و شرایط زیست محیطی، اقتصادی ترین و مناسبترین

می‌باشد. همچنین، این که، برای کدام یک از موارد فوق، دستبندیهای تکنولوژی و فنی اساساً ناقص هستند، وجود دارد.

به رغم این حقیقت که زنان نقش مهمی در کشاورزی دارند، فقدان یک خط مشی، که به طور ویژه، هدفش توجه به کشاورزان زن باشد، بدان معنی است که توجه ناچیزی از طرف برنامه‌های ترویجی به اشتغال و درگیر کردن کشاورزان زن شده است. برنامه‌های قبلی ترویج، سازمانهای ترویج و نیز سایر

جاری در میان سازمانهای ترویج، در مناطق تپه‌های شرقی و نیز با توجه به اهداف گسترده‌تر نهادی آن، شناسایی شده‌اند. اهداف مشروحه ذیل، برای برنامه

تحقیقات ترویج مورد شناسایی قرار گرفته‌اند:

- هدایت تحقیقات مناسب ترویج، با توجه به معضلات و نیازهای اساسی سازمانهای ترویج در مناطق تپه‌های شرقی
- مشاوره با سازمانهای ترویج و سازمانهای

غیردولتی، در زمینه روشها و رهیافتهای اقتصادی و مناسب

□ پروژه‌ها

با توجه به معضلات ذکر شده در شرح برنامه و نیز، جهت دستیابی به اهداف برنامه، این فصل، چهار پروژه اساسی را بشرح ذیل، در سال جاری به عهده گرفته است:

۱ - پروژه شناسایی و آزمایش روشها و رهیافتهای مؤثر ترویج در مناطق تپه‌های شرقی:

فقدان شناخت و اطلاعات، در زمینه روشهای مؤثر ترویج، توان و قابلیت اجرای موفقیت آمیز فعالیتهای ترویج را محدود می‌کند. مطالعات و بررسیها در خصوص روشها و رهیافتهای موجود ترویج، جهت شناسایی روشها و رهیافتهای مؤثر ترویج، جهت مناطق تپه‌های شرقی ضروری است. رهیافت ترویج گروهی و نمایشهای نتیجه،

پروژهها، کشاورزان زن را از طریق بهره‌برداری از یک رهیافت گروهی در فعالیتهای ترویجی درگیر کرده‌اند.

با این وجود، رهنمودهای صریح و روشنی، جهت بهبود اشتغال و درگیری کشاورزان زن، از طریق رهیافت ترویج گروهی، در دسترس نمی‌باشند. معضلات و مشکلاتی نظیر: تداوم (پایداری) گروه، تعریف گروه و روشهایی جهت سنجش میزان موفقیت گروه، روزبه روز بیشتر شده است.

با توجه به وضعیت و معضلات فوق، فصل تحقیقات و پژوهش در زمینه ترویج، یکسری اهداف برنامه را ارائه داده است. در نهایت به تسهیل و پذیرش تکنولوژیهای یاد شده، توسط اکثریت کشاورزان در تپه‌های شرقی کشور نهال کمک می‌کند.

□ اهداف برنامه

اهداف برنامه فصل تحقیقات و پژوهش در زمینه ترویج، با مراجعه به خط‌مشیها و معضلات

جدول شماره ۱

ملاحظات	اهداف	فعاليتها
این فعالیت از سال ۹۲ - ۱۹۹۱ آغاز شد.	بازنگری خطمشی و اهداف ترویج گروهی تک محصولی، تجزیه و تحلیل دقیق و عمیق رهنمودهای موجود بر حسب: الف) تعداد رهنمودهای موجود در نواحی، مناطق و سطوح میدانی ب) چه تعدادی از رهنمودها نسبت به هر رده ای آگاه می باشند. ج) تفسیر و درک رهنمودها نسبت به هر رده. د) چگونگی برقراری ارتباط و اداره رهنمودها در هر رده. ر/اختلافها و تشابهات رهنمودهای زیر در عمل و دلایل این اختلافها و تشابهات. - یافتن عملی بودن و تناسب هر یک از رهنمودها. - توجه به مشکلاتی که مجریان (مروجان) هر کدام از رهنمودها، در منطقه یا آن مواجه هستند. - پیشنهاد راه حل‌های ممکن، جهت بهبود و ارتقای رهیافت ترویج گروهی.	۱-۱- رهیافت ترویج گروهی تک محصولی
فعالیت در مناطق Tapicjung Terhathum, Dhankuta و Bhojpur در فصل گندم از سال ۹۲ - ۱۹۹۱ آغاز شده بود و در حال حاضر این فعالیت با محصول برنج ادامه دارد (۹۳ - ۱۹۹۲)	توجه به محدوده و سطح انتشار اطلاعات در سطوح مختلف مدیریتی با استفاده از فرآیند نمایشهای نتیجه و بر حسب هزینه‌های به کار گرفته شده. - توجه به محدوده و سطح پذیرش انطباق در فرآیندهای مختلف مدیریتی نمایشهای نتایج. - توجه به فرم رهنمودهای موجود نمایشهای نتیجه (کتبی یا شفاهی) در مناطق و سطوح میدانی. - شناسایی تعداد رهنمودهای نمایش نتایج که در هر منطقه پیگیری می‌شوند یا نمی‌شوند. - مقایسه اختلافهای رهنمودهای نمایشهای نتیجه راجع به تعبیر و اجرای آنان در هر منطقه.	۱-۲- فرآیند مدیریت نمایشهای نتیجه (قسمت اول)
محصول غلات در سال ۹۱-۱۹۹۰ در مناطق Bhojpur, Tapicjung و Dhankuta انجام شد. این تجزیه و تحلیل تمامی محصولات منطقه HMG(N) را تحت پوشش قرار نمی‌داد. بنابراین مطالعات بیشتری در رهنمودهای مختلف در سال ۱۹۹۲-۹۳ انجام شد.		۱-۳- تجزیه و تحلیل موضعی بیشتر HMG(N) از رهنمودهای نمایشها (قسمت دوم)

روشهای صنی ترویج مورد استفاده در نیال هستند. تحقیقات انجام شده توسط گورونگ (Gurung) و سسامبیور (Sambyu)، در زمینه رهیافت گروهی، همچنین، بررسی به عمل آمده، توسط یاکسوهانگ (Yakshang) و گورونگ (Gurung) در خصوص نمایشهای نتیجه، بر این نکته اذعان دارند که پژوهشها و تحقیقات بیشتری مورد نیاز است.

الف: اهداف

- شناسایی، حل و بهبود مشکلات و تنگناهایی که روشها و رهیافتهای موجود ترویج را احاطه کرده‌اند.
- شناسایی و توسعه روشها، فرآیندها و رهیافتهای مناسب و اقتصادی ترویج

ب: فعاليتها

مجموعه‌ای از این فعاليتها، در حمایت از پروژه مذکور، برای سال ۹۳ - ۱۹۹۲ پیشنهاد شده‌اند. جزئیات فعاليتهای فردی، شامل: توجیحات، اهداف، سبک شناسی تحقیق و نیازمندیهای منابع، در پیش نویسهای تحقیقاتی ارائه شده‌اند. شرح مختصری از فعاليتهای مذکور در ذیل (جدول ش ۱) بیان شده است.

۲- پروژد توسعه راهبردهای ترویج، برای کشاورزان زن

به طور کلی، کشاورزان زن در نیال، دسترسی محدودی به خدمات ترویج دارند. شریستال (Shrestha et al)، سال ۱۹۸۴ دریافت، که ۴۱ درصد از کشاورزان زن، از وجود فعاليتهای ترویجی آگاه بودند و در بین آنان، فقط ۳ درصد در فعاليتهای فوق الذکر شرکت کرده بودند. این امر، تاحدی به دلیل محدودیتهای اجتماعی و نا اندازه‌ای نیز، مربوط به بار مسؤولیتی است که زنان عهده‌دار آن هستند. محدودیتهای آنها در دسترسی به خدمات ترویجی، بدین معناست که زنان فرصتی بدست نمی‌آورند تا تکنولوژیهای (فن‌آوریهای) نوین فرایند تولید کشاورزی را به کارگیرند. تلاشهایی جهت ارتقا و بهبود وضعیت فوق انجام شده است. سازمانهای ترویج HMG(N)، به همراه سایر سازمانهای غیردولتی و در طی پروژه‌های دیگر، کشاورزان زن را در به کارگیری روش ترویج گروهی درگیر می‌کنند. با

جدول شماره ۲

ملاحظات	اهداف	فعالیت
از امسال، فعالیت موجود فقط در منطقه Dhankuta متمرکز خواهد شد. (۹۳ - ۱۹۹۲)	- کشف و بررسی خط‌مشیها و رهنمودهای موجود در HMG(N) و سازمانهای غیردولتی. - تشخیص این که این رهنمودها در عمل، تا چه اندازه پیگیری می‌شود. - یافتن دلایلی برای پیگیری یا عدم پیگیری رهنمودها - کشف عوامل موفقیت یا عدم موفقیت گروهها.	۱-۲، یک تجزیه و تحلیل موقعیتی از رهیافتهای گروهی موجود برای زنان

این وجود هیچ بررسی و مطالعه‌ای جهت شناسایی روشهای علمی، در راستای وارد کردن کشاورزان زن در فعالیتهای ترویجی، از طریق روش ترویج گروهی، به عهده گرفته نشده است.
الف: هدف توسعه یا شناسایی راهبردهای ترویجی مناسب، برای کشاورزان زن.
ب: فعالیتهای طی سال مالی ۹۳ - ۱۹۹۲، فقط یک فعالیت، تحت نظر این پروژه پیشنهاد شد. اهداف فعالیت مزبور به شرح ذیل ارائه شده‌اند. جزئیات فعالیت، شامل: توجیحات، اهداف، روشها و نیازمندیهای منابع در پیش‌نویس تحقیق ارائه شده‌اند. (جدول شماره ۲)

شده است، را مورد ملاحظه قرار می‌دهد. انتخابی که برنامه به طور پیشنهادی، جهت اوتل سال ۱۹۹۳ برنامه‌ریزی شده است؛ میزان درگیری بخش تحقیق ترویجی در این برنامه هنوز، شناخته نشده است. با این وجود، یک برنامه احتمالی جهت تسهیل زمانی برای مشارکت فصلی تحقیقات ترویجی ایجاد شده است، به نحوی که به سایر برنامه‌های تحقیقاتی در فصل تحقیقات ترویجی، خدشه وارد نسازد.

داسپروری^۲، باغبانی^۱ و جنگلداری^۵ ADOS، HDOS و DLSSOS از مناطق مربوط و اعضای تحقیق PAC در این اجلاس شرکت می‌کنند. اهداف این فعالیت به شرح ذیل می‌باشد: جدول شماره ۳
۴- پروژه مطالعه تأثیرگذاری منطقه هدف ترویج شمالی SFADD/ODA. هدایت مطالعه تأثیرگذاری برنامه ترویج را که قبلاً در منطقه هدف شمالی اعمال

۳- پروژه تقویت مشارکت مراجعان و حلقه‌های ارتباطی در برنامه تحقیق ترویج

درگیر نمودن سازمانهای ترویج در فرایند، بدان سبب که آنها اولین مراجعه‌کنندگان تحقیق ترویج می‌باشند، مهم است. چنانچه سازمانهای ترویج در مرحله برنامه‌ریزی وارد شوند، یافته‌های تحقیقی، بسیار مناسبتر خواهد بود. این تمرینات، اطلاعاتی را در مورد مشکلات، نیازها و علایق مراجعان فراهم می‌کند، که برای انتخاب عنوان تحقیق و طراحی برنامه‌های تحقیقی بسیار مناسب هستند. به علاوه، یافته‌های تحقیقی، می‌توانند از طریق این تمرینات به مراجعان مرتبط شوند و نیز در صورت ضرورت به نحو مقتضی به اجرا درآیند. قبلاً این نوع از برنامه‌ریزی براساس این منظور، خاص در PAC برگزار می‌شد، ولی از سال ۹۳ - ۱۹۹۲، مشارکت مروجان در برنامه تحقیق ترویج به طور منظم است.

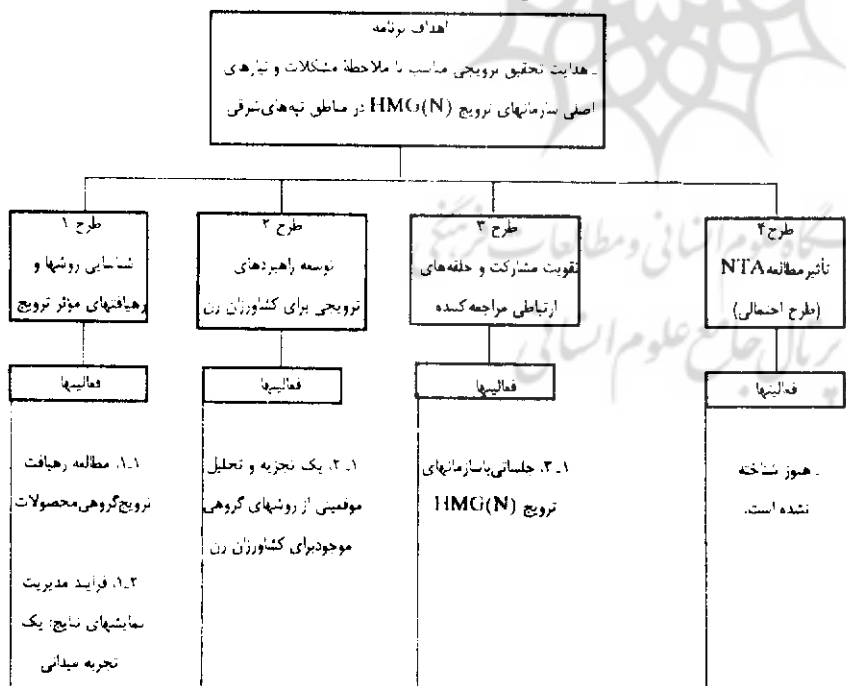
الف: اهداف

- افزایش مشارکت مراجعه‌کننده و حلقه‌های ارتباطی در برنامه تحقیق ترویج
- ارتباط دادن یافته‌های تحقیقی با سازمانهای

ب: فعالیتهای

هر ساله دو جلسه منطقه‌ای برگزار می‌شود (یکی در ماه نوامبر در بریتاناکار Biratnagar و دیگری در ماه ژوئن در PAC). تمامی مدیران منطقه‌ای (کشاورزی^۱،

طرح تحقیق بخش تحقیقات ترویج ۹۳ - ۱۹۹۲

جدول شماره ۳

ملاحظات	اهداف	فعالیت
جلسه دویار در سال (نوامبر و ژوئن) برگزار می شود.	- شناسایی مشکلات، فراهم آوردن محلی برای برنامه ریزی مشترک و توسعه طرحهای اجرایی - ارتباط دادن یافته های تحقیقاتی یا سازمانهای ترویج، به طوری که در صورت لزوم بتوان آنها را در مرحله اجرا در آورد.	۱-۳ جلسه سازمانهای ترویج HMG(N)

تاریخ تنظیم / بازنگری قالب: ژوئیه ۱۹۹۲

فصل: فصل تحقیق ترویج

مأخذ منابع:

قالب: برنامه تحقیقات ترویج

اهداف فوری	شاخصهای دستیابی	شاخصها را چگونه می توان مورد ارزیابی قرار داد	فرضیه مهم، خطرات
شناسایی روشها و رهیافتهای اقتصادی و پایدار و اقدامات برای سازمانهای ترویج تهمای شرقی برای تسهیل پذیرش تکنولوژیهای PAC توسط اکثریت مزرعه داران	تکنیکهای راهنمودهای مدیریت نمایشهای نتیجه توسط سازمانهای ترویج در مناطق تهمای شرقی بگیری می شود. ره نمودهای مدیریت گروهی توسط سازمانهای ترویج و در مناطق تهمای شرقی پذیرفته می شود.	گزارشهای برنامه ریزی HMG(N) گزارشهای نظارت میدانی PAC گزارشهای سالانه HMG(N) سازمانهای خطی منطقه / برنامه های کار منطقه ای باز دیده های میدانی	سازمانهای خطی و سازمانهای دولتی مایل به شنیدن پیشنهادها و توسعه های فصل تحقیق ترویج هستند. هیچ خط مشی و سیاستی در سازمانهای ترویج تغییر نمی کند.

اهداف	شرح
رهیافتهای گروهی پیشنهاد شده برای کشاورزان زن توسط سازمانهای ترویج و سازمانهای غیردولتی بین محققان و مروجان بوجود می آید.	الف) ره نمودهای مؤثر مدیریتی جهت نمایشهای نتیجه تا سال ۱۹۹۳-۹۴ شناسایی شده و به سازمانهای ترویج پیشنهاد خواهند شد ب) ره نمودهای گروهی مدیریتی مؤثر برای گروههای تک محصولی تا سال ۱۹۹۵ شناسایی و معرفی خواهد شد و به سازمانهای ترویج و سازمانهای غیردولتی پیشنهاد خواهد شد. ج) رهیافتهای مناسب گروهی برای کشاورزان تا سال ۱۹۹۵ شناسایی خواهند شد و پیشنهادها به سازمانهای ترویج و سازمانهای غیردولتی تهمای شرقی ارائه خواهد شد.

فصل تحقیق ترویج

برنامه اجرایی فعالیت برای فوریه ۱۹۹۲-۹۳

فعالیت / پروژه	JUL	AUG	SEP	OCT	NOV	DEC	FEB	JAN	MAR	APR	MAY	JUN
۱- پروژه												
۱-۱ مطابقت درباره گروه محصولات												
۱-۲ فرایند مدیریت نتایج												
۲ پروژه												
۲-۱ یک تجزیه و تحلیل موقعیتی												
۳ پروژه												
۳-۱ جلساتی با سازمانهای ترویج HMG(N)												
۴ پروژه												
۴-۱ تأثیر مطالعه NTA												

منبع استفاده شده:

Pakhribas Agricultural Center

COBAPSO, POBOX 106, Kathmandu,

Nepal _ ANNUAL Research work

Programme (1992 _ 1993), "summary".

زمان اولین گزارش پیشرفت

زمان دومین گزارش پیشرفت

زمان سومین گزارش پیشرفت